

Zulte (*Aster tripolium* L.) langs de grote rivieren

door

L. M. J. VAN DEN BERGH (Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum)

en

W. H. A. HEKKING (Instituut voor Systematische Plantkunde, Utrecht)

De zulte of zeeaster (*Aster tripolium* L.) zal een ieder, die in de zomermaanden ons kustgebied bezoekt, wel bekend zijn. Het is een plant die voornamelijk op schorren, slikken en kwelders voorkomt. Door de toenemende verzilting van het Rijnwater blijken er echter reeds op tal van plaatsen ver in het binnenland geschikte omstandigheden voor de zulte te zijn ontstaan.

Vooraf in de uiterwaarden van de Waal komt deze plant de laatste jaren in toenemende mate voor. Sinds 1969 noteerden wij van west naar oost gaande de volgende plaatsen, waar de plant bloeiend werd aangetroffen:

Haaften, Cropsche Waard (1971—1972); Rossum, Hurwenensche Waard (1970—1972); Varik, Heesseltsche Waarden (1972); Druten en Wamel, Drutensche Waarden (1971—1972); Dodewaard, Hiensche Waard (1969—1970); Ubbergen, Oude Waal (1971) en Kekerdomsche Waard (1971—1972); Gendt, Gendtsche Waarden (1971); Herwen en Aerdt, Bijlandsche Waard (1970—1972).

Aangezien het onderzoek niet systematisch werd verricht, zullen er nog wel meer vindplaatsen onopgemerkt zijn gebleven.

Aanvullend herbariumonderzoek zowel in Utrecht als in Leiden leerde ons het volgende. Het herbarium van het Instituut voor Systematische Plantkunde in Utrecht bezat slechts één exemplaar en wel het op onze tochten verzamelde van Dodewaard. Daarentegen gaf het Rijksherbarium te Leiden ons meer informatie. De gegevens die wij uit de collectie en uit het kaartsysteem ten behoeve van de floristiek verkregen, bevestigden onze waarneming, dat de zulte sinds kort in opmars is langs de grote rivieren. Zo kunnen aan onze waarnemingen de volgende worden toegevoegd:

Jaarsveld, opgespoten terrein in Lekuiterswaard, 28 juli 1952 (E. E. v. d. Voo); Lienden, opgespoten terrein, Marspolder, Rijnuiterswaard, 1960 (M. T. Jansen); Tiel, Passewaay, Waaluiterswaard, sept. 1971 (M. T. Jansen); Huissen, Rijnuiterswaard, aug. 1971 (UNIO); Duiven, Loo, Rijnuiterswaard, aug. 1971 (UNIO); Olst, Hengforder Waarden, C.R.M.-reservaat langs de IJssel, 17 sept. 1972 (J. J. Kleuver).

Evenwel zijn er ook in vroegere tijden vondsten gedaan langs de grote rivieren, doch deze zijn sporadisch. In het Rijksherbarium bevinden zich nog de volgende exemplaren:

Angerlo, steenoven Bingerden, langs de IJssel, 24 sept. 1918 (J. Brand); Roermond, Maasuitewaarden, 1925 (C. G. F. H. Bayer).

Buiten het rivierengebied werd de soort in het verleden nog op een enkele plaats in het binnenland aangetroffen.

Als wij het verspreidingskaartje van de zulte in de onlangs verschenen Atlas van de Belgische en Luxemburgse Flora (E. VAN ROMPAEY & L. DELVOSALLE, 1972) bekijken, dan zien wij, dat deze soort in België alleen voorkomt langs de Schelde. Stroomopwaarts haalt zij nog net de stad Dendermonde en dit is dan juist de plaats, waar het zoute water zijn invloed nog kan uitoefenen tijdens springtij (med. Van Rompaey). Een dergelijk verschijnsel kennen wij sinds mensenheugenis in het Deltagebied en bij de monding van andere rivieren in de vroegere Zuiderzee.

In Nederland zien wij langs de grote rivieren, dat de zulte in alle door ons onderzochte uiterwaarden voorkomt op drassige plaatsen aan oevers van strangen en wielen, in kleiputten en op opgespoten terreinen. Een zekere voorkeur blijkt te bestaan voor plaatsen waar veel slib is of wordt afgezet, hetzij door een natuurlijk proces, hetzij kunstmatig. De plant heeft blijkbaar duidelijke voorkeur voor storingsgebieden en neemt genoegen met slechts een spoortje zout.

Alhoewel deze fraaie plant enerzijds zeker als een aanwinst voor het rivierengebied mag worden beschouwd, houdt het voorkomen ervan voor ons toch een ernstige waarschuwing in voor wat betreft de verzilting van het rivierwater. Een dieper gaand onderzoek naar de verspreiding en de oecologie van deze interessante soort zal in dit licht ons nog veel informatie kunnen verschaffen.

Summary

An enumeration is given of the localities of *Aster tripollum* along the great rivers in the Netherlands. In recent years a considerable extension of its area has occurred which appears to be connected with the increasing salinity of the river water.